

Miljøverndepartementet
Pb 8013 Dep
0030 Oslo

28.02.2003

INNSPILL TIL DEN NYE STORTINGSMELDINGEN OM ROVDYRPOLITIKKEN

Norges Bygdekvinnelag (NBK, tidligere Norges Bondekvinnelag) er en frivillig organisasjon som samler ca. 16.500 medlemmer fra hele Norge. Organisasjonen arbeider for å skape levende bygder. Virkemidlene for å nå dette målet er å skape lokale aktiviteter og samtidig fremme bygdefolkets interesser. Rovdyrkonflikten har engasjert flere av NBKs lokal- og fylkeslag, og Norges Bygdekvinnelag har kommet med flere innspill til norske myndigheter i denne debatten.

I 1997 kom Norges Bygdekvinnelag med kommentarer til St.meld. nr. 35 (1996/97) *Om rovviltforvaltningen*. I dette innspillet påpekte NBK blant annet at rovdyrbestandens størrelse i Norge ikke skulle true rekrutteringen til landbruket og bosettingen i distriktene. I tillegg mente organisasjonen at en burde forlate kjerneområdeforvaltningen.

Høsten 2000 hadde Miljøverndepartementet ute til høring et brev om *Differensiert forvaltning av ulv i Norge*. NBK la i sitt høringssvar særlig vekt på den innvirkning rovdyrforvaltningen har på trivsel og trygghet i bygdene, sitat: *"Dersom folk skal kunne trivast, er det ein føresetnad at dei kjenner seg nokolunde trygge både for familien og buskapen sin. Slik situasjonen er no, reduserer frykta for rovdyr livskvaliteten for mange menneske. Norges Bondekvinnelag forventar difor at Miljøverndepartementet ved neste korsveg tek atskilleg meir omsyn til at mange - med eller utan grunn - kjenner seg utrygge med store rovdyr i grannelaget."*

Norges Bygdekvinnelag har vedtatt at organisasjonen skal engasjere seg i rovdyrproblematikken i Norge med utgangspunkt i målet om god livskvalitet for bygdefolk og i det å sikre bosetting, trygghet og gode vilkår for primærnæringene i hele landet. Tilrettelegging av erstatningsordninger og lovfesting av statens erstatningsansvar er viktig i forhold til den rovdyrsituasjonen Norge har i dag. Likevel, NBK mener de økonomiske sidene ved rovdyrforvaltningen i stor grad har overskygget det menneskelige aspektet og verdien av å bevare kulturlandskapet og ivareta matberedskap. Norges Bygdekvinnelag mener det er viktig at også disse sidene ved saken blir vektlagt når departementet nå setter i gang arbeidet med å forme den nye stortingsmeldingen om rovdyrpolitikken. NBK er meget positiv til at Stortinget har ønsket en ny gjennomgang av rovviltpolitikken der tema som frykt også får en sentral plass.

Redusert livskvalitet

Historisk har befolkningen i flere generasjoner levd i et trygt samspill med naturen der rovdyr også har vært tilstede. Samtidig har de hatt et stabilt og trygt næringsgrunnlag der bruk av

utmarka har vært en nødvendighet. De fleste har opplevd det å ferdes trygt i naturen som en vesentlig del av en sunn livsutfoldelse.

Ca. 80% av det norske folk er enig i at ulv og bjørn har rett til å eksistere i landet, men bare 20% aksepterer artene nærmere enn 10 km (jamfør NINA Fagrapport 69)! Selv om faren for at det oppstår farlige situasjoner mellom mennesker og rovdyr er liten, er det ingen tvil om at mange mennesker i kjerneområdene opplever økningen av rovdyrstammen som en trussel og som en psykisk belastning.

For de som har sau eller rein i utmark oppleves det som en stor psykisk påkjenning å finne dyra drept eller skadet på utmarksbeite. Brukerne har et følelsesmessig forhold til husdyra sine, og det er vondt å vite hvilke lidelser dyra har vært gjennom. Ekstra arbeid med tilsyn og leting etter skadete/drepte dyr samt krav til omstilling og fleksibilitet øker presset og den psykiske belastningen på mennesker i kjerneområdet. I tillegg er det usikkerhet om omstillingstiltakene løser de grunnleggende problemene og gir grunnlag for en videre trygg inntektsgivende virksomhet for bruker og familie.

Konflikten bæres oppe også av andre grupper, nemlig folk med interesse for jakt, bærplukking og annet friluftsliv. Sau revet i hjel finnes nær bebyggelse, og bjørn/bjørnespor observeres i nærheten av lekeplass/naturlige oppholdsplasser for barn. Ekstra påpassing og bekymring for barna oppleves som en belastning i et miljø der nettopp en fri og trygg lekeplass har vært en del av positive livskvaliteter. Enkelte opplever denne frykten som så stor at barna ikke får leke uten tilsyn. Mange er bekymret for plutselig å støte på rovdyret når en er ute i naturen. Spesielt bekymringsfullt er det å komme over ei binne med unge(r) eller en bjørn som spiser et bytte. Det å gå tur eller plukke bær alene har for en del blitt beheftet med en viss bekymring og uro, og flere opplever ikke den samme gleden av naturen som før.

Biologisk mangfold

Det finnes i dag en rekke konvensjoner som påvirker miljøarbeidet både internasjonalt og nasjonalt. De to konvensjonene som foreløpig har hatt størst betydning for arbeidet med kulturlandskap i Norge og som Norge er forpliktet til å følge opp er Rio-konvensjonen om biologisk mangfold og Bern-konvensjonen om truede arter, trekkende arter og deres leveområder. Det er en omfattende oppgave å følge opp disse konvensjonene med hensyn til kulturlandskap, da det krever kontinuitet.

Husdyrbeiting har vært en naturlig del av vårt økosystem gjennom tusenvis av år. Husdyrbeitinga er med på å opprettholde levestedene for mange arter, og mange arter er avhengig av beiting. Gjennom årtusener har det utviklet seg spesielt tilpassede plante- sopp- og insektsarter i naturbeitemarker. Hele 37% av rødlisteartene i Norge er knyttet til kulturlandskapet (jamfør Biolog nr. ¾ 2002). I dag truer dessverre gjengroing det verdifulle kulturlandskapet som finnes over hele landet. Norges Bygdekvinneforbund mener et miljøvennlig ekstensivt landbruk er en forutsetning for å ta vare på det biologiske mangfoldet knyttet til dette landskapet. Derfor må det utformes en landbrukspolitikk som opprettholder et variert og ekstensivt husdyrbruk med utmarksbeite.

Norge er det eneste landet i Nord-Europa som fortsatt ivaretar tradisjonen med kulturbruk av utmark. I Sverige og Finland har bruken stort sett opphørt, som en følge av sentraliserende jordbrukspolitikk. Også i Norge har utmarksslått og tradisjonell stølsdrift nesten opphørt, men fortsatt brukes områdene som sauebeite. NBK mener en må se sammenhengene og helheten bak arts mangfoldet knyttet til den kulturpregete delen av vår utmark. Det er viktig at den ensidige fokuseringen på vernet av Norges fire rovdyr ikke overskygger det totale biologiske mangfoldet.

Matberedskap

Dagens nyhetsbilde bærer preg av alt fra terror til miljøkatastrofer og er bevis nok på at vi lever i en urolig og ustabil verden. I et samfunn der det er sannsynlig at noe usannsynlig kan skje er det stadig viktigere at et land, som har mulighet til å produsere mat, virkelig opprettholder egen matproduksjon.

En ny stortingsmelding om rovdyrpolitikk må legge opp til en forvaltningsstrategi av våre rovdyr som ikke undergraver bruken av våre jordbruksarealer samt det å nyttiggjøre seg de beiteressursene som finnes i utmarka. Norsk landbruk står for produksjon av ren og trygg mat. Å ivareta norsk saueneiering framfor å importere sauekjøtt vil være miljømessig riktig. Gjennom redusert transport vil dette føre til mindre utslipp samt lette presset på allerede intensive drifter i andre land.

Konfliktdempende tiltak

Mange føler de ikke blir tatt på alvor i rovdyrdebatten, og at folks frykt og uro ved etablering av rovvilt i nærområdet ikke blir hørt. Rovdyrforvaltningen følger det kjente mønsteret som innebærer at beslutningene fattes sentralt, mens belastningene bæres lokalt. Sentrale myndigheter mister legitimitet da det knytter seg en følelse av avmakt til rovdyrspørsmålet. Norges Bygdekvinnelag mener derfor det er viktig at den nye stortingsmeldingen om rovdyrpolitikken legger opp til en medvirkende forvaltning (jamfør NINA Temahefte 22). Dette innebærer dialog og samarbeid mellom lokale og statlige aktører når det gjelder utforming og implementering av forvaltningstiltak. En ekstra satsing på det aller ytterste leddet i forvaltningen, rovviltkontaktene, mener NBK kan være nyttig, da de innehar en mellomposisjon i forhold til forvaltning, forskning og lokale aktører. Samtidig har både lokalmiljøet og forvaltningen stor tillit til dem.

Den radiomerkede bjørnebinna i Sørli-Arvaslidistriktet har skapt stor frykt i Lierne. Befolkningen mener den er en trussel for barn og unges oppvekstvilkår. Norges Bygdekvinnelag mener daglige peilinger av rovdyr som viser avvikende atferd, der en til enhver tid vet hvor dyret befinner seg, er et godt tiltak for å dempe redselen. Samtidig vil NBK framheve Lierne kommunes prosjekt "Leve med rovdyr", der lokale informasjonsmøter inngår som en del av prosjektet, som et positivt frykt-dempende tiltak. Brosjyren med tittelen "Møte mellom mennesker og bjørn i Indre Namdal", som inneholder aktuelle råd og tips, er nok et eksempel på fryktforebyggende tiltak.

Norges Bygdekvinnelag mener det er viktig at en sørger for at rovdyra opprettholder sin naturlige skyhet. Rovdyr som oppfører seg på en aggressiv måte og som er uten skyhet for mennesker bør fjernes fra bestanden (jamfør NINA Oppdragsmelding 722). Arvasli-binna kan være eksempel på et individ som burde vært avlivet. En velregulert og aktiv drivjakt på eksempelvis ulv kan være en god måte å opprettholde dyrets skyhet på, samtidig som det vil gi en følelse av lokal medvirkning og kontroll over situasjonen. Norges Bygdekvinnelag er enig i det forslaget NINA har lagt fram angående geografisk differensiert forvaltning. Forslaget går ut på å forkaste dagens kjerneområder og forvaltningssoner for rovdyra, og i stedet dele landet inn i fem til seks store forvaltningsområder for rovdyr, der områdene skal være store nok til å kunne drive aktiv jakt på faste rovdyrbestander.

NBK vil understreke at det må gjøres inngripende forebyggende tiltak i forhold til beitebruk og sauehold i de forvaltningsområdene der det skal være et betydelig innslag av rovdyr. Det må skapes forutsigbarhet og langsiktighet i tid og rom både for tiltak og for økonomi i forhold til de forebyggende tiltakene. Norges Bygdekvinnelag mener det ikke er aktuelt å konsentrere så mange rovdyr i et område at beitebruken må opphøre.

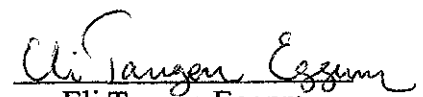
Selv om Skandinavia i dag er fri for rabies og risikoen for at den skal opptre er lav, mener NBK ut i fra en føre-var-holdning det likevel er nødvendig å utarbeide konkrete planer for hvordan en skal reagere hvis sykdommen skulle komme til Norge.

Det er nødvendig å jobbe aktivt for å spre korrekt informasjon om de fire store rovdyra, deres levesett og hvilke forholdsregler en må ta dersom det oppstår kontakt mellom store rovdyr og mennesker. Siden rovdyr vekker negative assosiasjoner hos mange, bør informasjonen fokusere på helheten og balansen i naturen og på at mennesket har egeninteresser i å bevare det biologiske mangfoldet. Det er fordelaktig å fokusere på verdier framfor en diskusjon "for eller i mot" rovdyr. I tillegg bør en vektlegge mer informasjon om selve forvaltningsvirksomheten som drives i et område samt forvaltnernes og forskernes egen forståelse av sin rolle i forvaltningen. Dette kan bidra til å bygge opp et tillitsforhold som også gir grunnlag for en bedre dialog om rovdyrenes biologi. NBK mener det må være et mål innenfor offentlig informasjonsvirksomhet å få folk med på råd og ha en kommunikasjonsstrategi som involverer folk flest. Lokale tiltak som engasjerer lokalbefolkningen kreativt og aktivt eksempelvis gjennom opplegg for debatter basert på lokale forhold er positivt (fokusgrupper og/eller lokale rovviltsentre). Samtidig er det viktig å prioritere såkalt brukertilpasset informasjon, der interesseorganisasjoner kan tilpasse informasjon om blant annet forebyggende tiltak og oppgaver til sine medlemmer/brukere.

Vi håper departementet i sitt arbeid med å utforme Regjeringens rovviltpolitikk tar hensyn til de synspunktene Norges Bygdekvinnelag her har lagt fram.

Med hilsen
Norges Bygdekvinnelag

Solvår Skogen Sæterbø /s/
Leder

Eli Tangen Eggum
Organisasjonskonsulent